REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

C Š O D

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

SKUPAJ ZA ZNANJE –

izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti

Skupaj za znanje

Skupaj za znanje

V projektu Skupaj za znanje – izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti smo si **vsi SKUPAJ prizadevali**, da bi nudili **pomoč in podporo romskim otrokom pri lažjem vključevanju v vzgojno-izobraževalni sistem in jih spodbujali k pridobivanju znanj, kompetenc in veščin tudi izven šolskega prostora**.

Osnovni namen naših aktivnosti je bil **zagotavljanje enakih možnosti romskih otrok na področju vzgoje in izobraževanja s posebnim ozirom na njihov celostni razvoj in ob aktivnem vključevanju njihovih staršev.**

Za dosego teh ciljev smo izvajali dejavnosti v okviru **štirih podpornih mehanizmov pridobivanja znanja**, ki so se vsebinsko medsebojno prepletali in dopolnjevali:

- romski pomočniki,
- večnamenski centri,
- obšolske dejavnosti,
- predšolska vzgoja.

Izvajalec projekta: Center šolskih in obšolskih dejavnosti
Lokacija: jugovzhodna in severovzhodna Slovenija
Trajanje: 1. 1. 2016 – 31. 8. 2021
Financiranje: naložbo sofinancirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport).

»Za otroke ta projekt pomeni nekaj, kar se ne da opisati z besedami. Takšno pomoč na izobraževalni in moralni ravni se v današnjih časih težko dobi.
V času COVIDA-19 je bil napredek viden ravno zaradi tega projekta. Pa ne samo na izobraževalni ravni, ampak tudi pri spodbudi pri učenju. Za starše je projekt pomenil več kot tisoč besed, kajti da nekdo tako pomaga otroku, je nepopisno. Pri takšnem sodelovanju so samo plusi in nikoli minusi. Upam, da se bo delo nadaljevalo, ker smo tako starši kot otroci odvisni od takšne pomoči.
Hvala za vse!«

(oče Marko)

5

ROMSKI POMOČNIKI

Romski pomočniki predstavljajo **pomemben povezovalni člen med romskimi otroki, njihovimi starši in strokovnimi delavci vzgojno-izobraževalnih ustanov**, brez katerega bi bila vključenost romskih otrok v vzgojno-izobraževalne ustanove slabša in predvsem manj uspešna.

V okviru projekta je bilo zaposlenih **do največ 28 romskih pomočnikov**, ki so svoje delo opravljali na skupaj **40 osnovnih šolah in v 20 vrtcih**.

V aktivnosti romskih pomočnikov je bilo vključenih **več kot 600** predšolskih in šolskih otrok.

Ključne naloge romskega pomočnika so:

- pomoč otrokom pri vključevanju v šolsko okolje in premagovanju čustvenih ter jezikovnih ovir;
- vzpostavljanje in vzdrževanje stikov s starši ter pomoč pri njihovi komunikaciji s strokovnimi delavci v šoli/vrtcu;
- sodelovanje s strokovnimi delavci šole/vrtca pri aktivnostih, ki so namenjene boljši integraciji romskih otrok;
- sodelovanje s strokovnimi delavci šole/vrtca pri oblikovanju in izvedbi ukrepov za večjo šolsko uspešnost romskih otrok;
- izvedba aktivnosti za otroke in njihove starše v okoljih, kjer živijo;
- promocija pomena vzgoje in izobraževanja v romski skupnosti.

Romski pomočnik s svojo izobrazbo in zaposlitvijo predstavlja pomemben zgled romskim otrokom, staršem in romski skupnosti. S svojim delovanjem dokazuje, **da je izobrazba ključnega pomena za boljše poklicne možnosti in kvalitetnejše osebno življenje**. Z jasnim zavedanjem te vloge, ki jo ima romski pomočnik v svoji skupnosti, smo **romskim pomočnikom (finančno) omogočili nadaljnje izobraževanje na pedagoškem področju in pridobivanje ustreznih poklicnih kvalifikacij**, ki jim bodo odprle boljše zaposlitvene možnosti, hkrati pa jih spodbudile, da s svojimi znanji in kompetencami pomagajo drugim članom svoje skupnosti.

V času projekta je:

- 13 romskih pomočnikov uspešno opravilo strokovni izpit iz vzgoje in izobraževanja,
- 12 jih je uspešno pridobilo nacionalno poklicno kvalifikacijo Romski pomočnik/romska pomočnica,
- 12 pa jih je uspešno opravilo poklicno maturo na področju predšolske vzgoje.

V okviru projekta se je 8 romskih pomočnic vpisalo v visokošolski strokovni program Predšolska vzgoja na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem in uspešno opravilo vse predpisane izpitne obveznosti do zaključka projekta. Dve romski pomočnici sta do zaključka projekta uspešno zagovarjali diplomsko delo in postali diplomirani vzgojiteljici predšolskih otrok.

»Kadar imam težave pri učenju, mi vedno pomaga romska pomočnica, ki tudi mojim staršem pove in razloži, kaj delamo. Ker je romska pomočnica vedno na šoli in ker vem, da jo lahko vedno poiščem za pomoč, grem z veseljem v šolo. Res mi je pomagala tudi, ko je bila šola zaprta in smo se učili od doma. Brez romske pomočnice bi mi bilo v šoli zelo težko.«

(Sara, 4. r)

VEČNAMENSKI CENTRI

Z zavedanjem, da romski otroci potrebujejo spodbudno in varno učno okolje tudi v svojem domačem okolju, smo v okviru projekta **nadgradili večnamenske centre v romskih naseljih v pomembna podporna okolja tako za otroke kot tudi njihove starše.** Večnamenski centri so stičišča različnih izobraževalnih in drugih aktivnosti, v katere se otroci in starši dnevno vključujejo, se v njih družijo in izobražujejo.

V okviru projekta je uspešno delovalo **7 večnamenskih centrov:**

- VNC Smrekec
- VNC Vejar
- VNC Brezje
- VNC Dobruška vas
- VNC Boriha
- VNC Kerinov Grm
- VNC Vanča vas – Borejci

V teh večnamenskih centrih smo izoblikovali **celostne programe vzgojno-izobraževalnih aktivnosti za romske otroke**, v katerih smo izhajali iz njihovih potreb, podpirali njihova močna področja in pomagali odpravljati njihove učne primanjkljaje ter druge ovire za uspešnejše vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem. Oblikovali smo t. i. **usmerjene aktivnosti**, s pomočjo katerih smo otrokom nudili podporo pri opravljanju šolskih obveznosti, posebno pozornost pa smo namenjali usvajanju in utrjevanju temeljnih znanj s področja jezika, matematike in znanosti, saj imajo romski otroci tu prepoznano največ primanjkljajev.

»Če ne bi bilo tega programa in naše učiteljice, ne bi napredoval do 9. razreda in ne bi dosegel to, kar sem si želel. Na ta program sem začel hoditi, ko sem imel 6 let; ko sva se z učiteljico učila, sem začutil, da mi lahko uspe to, kar si želim. In zdaj sem tu, zrasel ob naši učiteljici.«

(Eksimir, 9. r)

Spodbujali smo samostojno delo otrok, v okviru katerega smo razvijali njihovo lastno odgovornost do učenja in doseganja zastavljenih ciljev. V izobraževalne aktivnosti z otroki smo **aktivno vključevali tudi njihove starše**, jim nudili potrebno podporo in jih spodbujali pri vzgojnem in drugem delu z otroki. Ključnega pomena za uspešnost izvedenih programov je bilo tudi **redno sodelovanje s strokovnimi delavci vzgojno-izobraževalnih zavodov**, ki jih obiskujejo romski otroci.

V okviru večnamenskih centrov smo, če so bili za to vzpostavljeni ustrezni pogoji, izvajali **posebne programe tudi za predšolske otroke**. Z njimi smo otrokom poskušali dvigniti nivo sporazumevalnih zmožnosti tako v slovenskem kot tudi romskem jeziku in ponuditi izkušnjo ustvarjanja ter sobivanja v manjši skupini otrok podobne starosti.

V aktivnosti večnamenskih centrov je bilo tekom projekta vključenih okrog 670 šolskih in predšolskih otrok.

»Brez naše učiteljice v šoli ne bi napredovali. Poleg učenja, na programu počnemo še različne stvari, se zabavamo, smejimo in učimo za življenje. Ko je slabe volje, jo nasmejimo. Če je ne bi imeli, ne vem, kako bi uspeli.«

(Lorena, 8. r)

V VNC Vanča vas – Borejci je uspešno delovala tudi **nogometna šola**, ki so jo obiskovali fantje in dekleta.

Ob zaključku projekta smo pripravili **priročnik »Kaj se bomo pa danes (na)učili?«**, v katerega smo vključili najzanimivejši izbor vzgojno-izobraževalnih aktivnosti, ki smo jih izvedli v okviru dela v naseljih.

»Hvala programu in vsej pomoči pri učenju, saj brez tega ne bi naredil srednje šole. Vedno je zabavno, radi se nasmejimo in imamo lepo. Naj tako ostane.«

(Nejc, 3. letnik SŠ)

OBŠOLSKE DEJAVNOSTI

Z obšolskimi dejavnostmi smo poskušali preko pristopov **učenja na prostem in učenja skozi igro** v otrocih **vzbujati notranjo motivacijo in željo po učenju** ter **spodbujati njihovo radovednost in vedoželjnost** tudi pri spoznavanju novega, drugačnega sveta okoli njih.

Z aktivnostmi, ki so izhajale predvsem iz njihovih interesov in ki so bile prilagojene posameznim starostnim skupinam, smo pri otrocih želeli doseči to, da **učenje doživijo kot nekaj zabavnega in hkrati koristnega za vsakdanje življenje.**

V okviru projekta smo nadgradili mobilno aplikacijo CŠOD Misija, in sicer z različnimi matematičnimi in jezikovnimi misijami (tudi v romskem jeziku), ki vključujejo številne zanimive naloge, pri katerih si otroci v primeru uspešnega reševanja lahko prislužijo posebne značke in zbirateljske kartice.

V okviru obšolskih dejavnosti so otroci raziskovali lokalno okolje, se udeleževali različnih razstav in ekskurzij, nekateri pa so se tudi prvič udeležili poletnih taborov in tako doživeli izkušnjo spanja drugje.

Cilj vseh navedenih aktivnosti je bil **spodbujanje njihove integracije v širše družbeno okolje.**

Pripravili smo tudi **Mojo knjigo izzivov**, v kateri je zajetih 17 različnih izzivov na različnih področjih, ki se jih posameznik loteva v štirih stopnjah – začetnik, ljubitelj, mojster, velemojster.

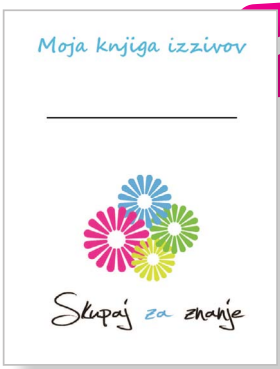

»Zelo rada obiskujem obšolske dejavnosti, ki jih za nas otroke pripravijo v naselju. Všeč so mi zato, ker smo zunaj in v naravi, če je to le mogoče. Veliko se naučimo o živalih, rastlinah, naravi, vesolju, človeškem telesu in o vsem, kar nas zanima, in se hočemo o tem pogovarjat. Velikokrat nas učitelji peljejo kam ven, v gozd, do ribnika, igral ali v mesto, ker tam še nismo bili. Ko smo šli na tabor na morje, je bilo tudi zelo lepo in zabavno. Upam, da bomo še kdaj kam šli, vsaj na kakšen izlet.«

(Petra, 7. r)

PREDŠOLSKA VZGOJA

Ker je zgodnje vključevanje otrok v kakovostne programe predšolske vzgoje ključnega pomena za njihovo nadaljnje vključevanje in uspešnost na področju vzgoje in izobraževanja, smo v projektu posebno pozornost namenjali tudi izvedbi **vzgojno-izobraževalnih aktivnosti za predšolske otroke.**

V njih je bil poseben poudarek na **razvijanju sporazumevalnih zmožnosti romskih otrok v slovenskem in romskem jeziku**, njihovi **socializaciji** in **uspešnem vključevanju v redne oddelke lokalnega vrtca**.

V okviru projekta smo te cilje dosegali preko naslednjih aktivnosti:

- **Pripravljalni vrtec v naselju Kerinov Grm** (Občina Krško), v katerega so se vključevali predšolski otroci iz omenjenega naselja od 2. do 6. leta starosti;

»Jaz zelo rada hodim v vrtec vsak dan, ker se tam imamo lepo in se veliko igramo. Rada pojem, plešem in rišem. Všeč mi je, ko gremo v ta večji vrtec, ker se tam igramo na velikem igrišču z drugimi otroki. Všeč mi je tudi to, da gremo na sprehod in srečamo kužke.«

(Larisa, 5 let, vpisana v Pripravljalni vrtec Kerinov Grm)

- **posebni programi v večnamenskih centrih** ali **posebne aktivnosti v okviru obšolskih dejavnosti** za predšolske otroke, ki niso bili vključeni v organizirano predšolsko vzgojo;

Posebne programe za predšolske otroke smo redno izvajali v VNC Dobruška vas in VNC Smrekec, občasno pa tudi v VNC Boriha in VNC Vanča vas – Borejci. Predšolske otroke smo redno vključevali tudi v okviru obšolskih dejavnosti, kjer smo aktivnosti ustrezno prilagodili njihovi starosti.

vključenost romskih pomočnikov v delo vrtcev, kjer so poskrbeli za mehak prehod otrok v vrtce, komunikacijo s starši in vpeljevanje elementov romske kulture in jezika v vsakdanje delo vrtcev.

Posebno pozornost smo namenjali tudi **bodočim prvošolčkom**, ki smo jih preko različnih aktivnosti poskušali čim bolje pripraviti na vstop v šolo.

»Otroke bi morali že zelo zgodaj vključiti v delavnice. Ker naši otroci ne znajo govoriti slovensko, pa bi morali, se na delavnicah v naselju tega naučijo. V šoli otroci jokajo, se bojijo, tukaj na delavnicah se pa navadijo in potem gredo lažje v šolo.«

(dedek Jože)

STARŠI

Ker sta podpora in spodbujanje otrok s strani staršev ključnega pomena za boljše vključevanje in uspešnost otrok na področju vzgoje in izobraževanja, smo v okviru projekta **poskušali v čim večji meri aktivno vključevati tudi starše otrok, jih seznanjati z namenom našega vzgojno-izobraževalnega dela in na ta način pridobiti njihovo zaupanje.**

Še posebej **aktivno smo jih vključevali v pripravo in izvedbo posebnih individualnih programov za njihove otroke**, preko katerih smo redno spremljali otrokov napredek na izobraževalnem področju v sodelovanju s strokovnimi delavci vzgojno-izobraževalnih zavodov.

»Prisotnost projekta je v naselju dobra za vse, ne le za otroke, saj v nasprotnem primeru ne vem, kako bi uspeli. Petra se je v tem obdobju veliko naučila, in to ne samo za šolo. Tu je nekaj, kar otroci dobijo tudi za življenje. Tudi sama sem bila deležna veliko pomoči, ob vsaki prošnji je bila izvajalka na razpolago, naj tako ostane še naprej. Ob nas je v dobrem in slabem. Hvala vodstvu projekta in direktorju, ker se zavzemajo za nas. Ob vas sem tudi sama odprla oči.«

(mama Alanka)

PROJEKT V ČASU POUKA NA DALJAVO

V času razglašene epidemije nalezljive bolezni Covid-19 in ob zaprtju vzgojno-izobraževalnih ustanov smo bili tudi na projektu primorani začasno prekiniti z izvajanjem aktivnosti neposredno na terenu. Kljub temu smo ostali polno osredotočeni **na nudenje različnih oblik pomoči in podpore romskim otrokom, staršem in strokovnim delavcem osnovnih šol pri izvajanju izobraževanja na daljavo.**

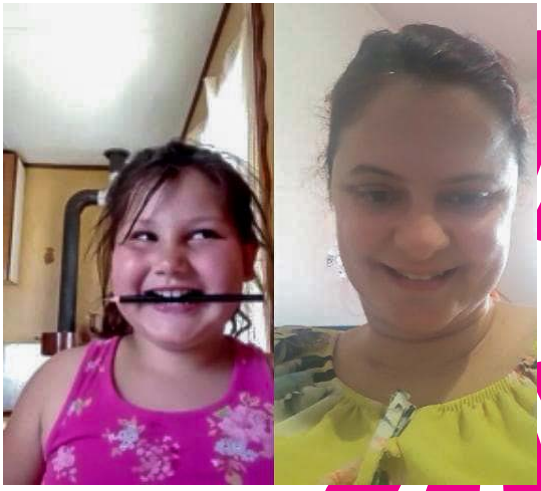

77 % učiteljev (od 176 anketirancev) je v spletni anketi v okviru projekta pozitivno ocenilo aktivnosti projekta in poudarilo njihov doprinos k boljšemu sodelovanju in uspehu romskih učencev pri pouku na daljavo. Mnogi učitelji so izpostavili, da brez romskih pomočnikov v času karantene sploh ne bi mogli vzpostaviti stika z romskimi učenci in njihovimi starši in da Romi verjetno pri pouku na daljavo v tem primeru sploh ne bi sodelovali ali pa bi bili njihova odzivnost in uspešnost bistveno slabši. Kot ključno so izpostavili tudi individualno pomoč romskim učencem, ki so jo vsakodnevno nudili izvajalci v večnamenskih centrih in izvajalci obšolskih dejavnosti.

V času izobraževanja na daljavo so vsi romski pomočniki, izvajalci v večnamenskih centrih in izvajalci obšolskih dejavnosti priskočili na pomoč strokovnim delavcem osnovnih šol **pri vzpostavljanju in ohranjanju redne komunikacije z romskimi otroki in starši** ter se aktivno angažirali **pri zagotovitvi materialnih in tehničnih pogojev za izvedbo izobraževanja na domu**. Vsi zaposleni so se zelo **aktivno vključili v različne oblike podpore in pomoči pri izvedbi učnega procesa za otroke**, kot so dodatne razlage in razumevanje posredovanih navodil za delo doma, posredovanje povratne informacije o opravljenem delu doma in razlaga učne snovi pri določenih predmetih, pri čemer so za medsebojno vsakodnevno komunikacijo uporabljali najrazličnejše oblike in kanale digitalne komunikacije. Pri tem **niso pozabili tudi na predšolske otroke**, saj so se na različne načine trudili, da bi ohranili stik s starši in predšolskimi otroki ter jih ob tem spodbujali k izvajanju določenih aktivnosti v domačem okolju.

V času izobraževanja na daljavo je romskim pomočnikom uspelo na daljavo vzdrževati stike z 89 % učencev, s katerimi sodelujejo pri delu na šoli. Glavni razlog za odsotnost stikov s preostalimi učenci je bilo pomanjkanje IKT opreme ali preslaba povezava na svetovni splet.

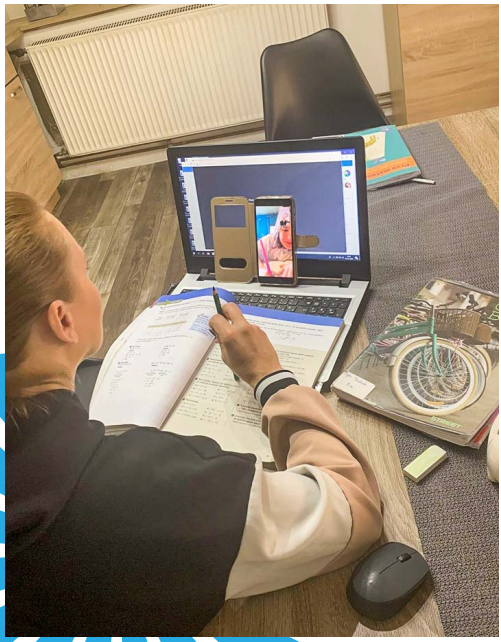

BROŠURA SKUPAJ ZA ZNANJE

Urednici: dr. Barbara Kejžar, Eva Kuhar
Fotografije: arhiv projekta Skupaj za znanje
Lektoriranje: Samanta Baranja
Oblikovanje: Vanja Dolhar, Nonparel d. o. o.
Izdajatelj: Center šolskih in obšolskih dejavnosti, Frankopanska 9, 1000 Ljubljana
Odgovorna oseba: Branko Kumer, MSc.
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2021

Publikacija je nastala v okviru projekta Skupaj za znanje – izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti. Naložbo je delno sofinancirala Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport). Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2016 – 2021, 9. prednostna os: Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine; prednostna naložba 9.1.: Aktivno vključevanje, vključno s spodbujanjem enakih možnosti in dejavnega sodelovanja ter izboljšanje zaposljivosti.

Brez pisnega dovoljenja izdajatelja je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, hkrati s kopiranjem, tiskanjem, shranitvijo v elektronski obliki, v okviru določil Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah.

Skupaj za znanje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

C Š O D

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD